БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ . ACADEMIE BULGARE DES SCIENCES
РОДОПСКИ СБОРНИК, IV . RECUEIL DU RHODOPE, IV
София, 1976 . Sofia, 1976

ЦИРКУЛАЦИЯ НА „КОЛОНИАЛНИ" ГРЪЦКИ МОНЕТИ В ИЗТОЧНИТЕ РОДОПИ

Йорданка Юрукова

В края на 1963 г. в околностите на с. Крепост, Хасковско, било открито малко глинено гърне, което съдържало около 190 бронзови монети от II—III в., отсечени в различни градове в Долна Мизия, Тракия и Мала Азия.[1] От тази находка в Окръжния народен музей в Хасково постъпили 171 монети,[2] които се разпределят по следния начин:

1. 61 бр. отсечени в монетарницата на Сердика, от които — 1 с името и образа на Септимий Север (193—211), 2 на Юлия Домна, 6 на Гета (209—212) и 52 на Каракала (198—217).

2. 63 бр. отсечени в монетарницата на Пауталия, от които 1 с името и образа на Фаустина Млада, 7 на Септимий Север (193—211), 14 на Гета (209—212) и 41 на Каракала (198—217).

3. 22 бр. отсечени в монетарницата на Филипопол, от които 4 с името и образа на Комод (176—192), 3 на Септимий Север (193—211), 2 на Гета (209—211), 6 на Каракала (198—217) и 7 на Елагабал (218—222).

4. 13 бр. отсечени в монетарницата на Августа Траяна, от които 3 с името и образа на Гета (209—212) и 10 на Каракала (198—217).

5. 3 бр. отсечени в монетарницата на Никопол на Места, от които 2 с името и образа на Гета (209—212) и 1 на Каракала (198—217).

6. 2 бр. отсечени в монетарницата на Деултум, от които 1 с името и образа на Гордиан III (238—244) и 1 на Филип баща (244—249).

7. 1 бр. отсечен в монетарницата на Бизия с името и образа на Септимий Север (193—211).

8. 1 бр. отсечен в монетарницата на Траянопол с името и образа на Каракала (198—217).

9. 1 бр. отсечен в монетарницата на Никопол на Росица с името и образа на Диадумениан (217—218).

10. 1 бр. отсечен в монетарницата на Анкира с името и образа на Гета (209—212).

---

[1] Т. Герасимов. Монетни съкровища, намерени в България през 1964 г. — ИАИ, т. XXVIII, 1965, с. 248.

[2] Използувам случая да благодаря на др. Д. Аладжов, сътрудник на Окръжния народен музей в Хасково, който ми даде възможност да публикувам находката.

11. 1 бр. отсечен в монетарницата на Калхедон с името и образа на Елагабал (218—222).

12. 1 бр. отсечен в монетарницата на Никея с името и образа на Отацилия Севера (244—249).

13. 1 сестерций с името и образа на Фаустина Стара (138—161).

От това общо разпределение на монетите се вижда, че най-значителната част от тях (166 бр.) принадлежат на монетарници на градове в Тракия; 3 са отсечени в монетарници на малоазийски градове; 1 в монетарница в Долна Мизия и 1 в императорската монетарница в Рим. Най-ранната монета в находката е сестерция на Фаустина Стара (138—161), а най-късните — тези на Филип баща и Отацилия Севера (244—249), отсечени в монетарниците на Деултум и Никея. Тези хронологически граници показват, че близо 90% от монетите (162 бр.) са били отсечени в периода 193—222 г.

В находката преобладават монетите, сечени в монетарниците на Сердика и Пауталия, които общо съставят повече от 2/3 от съдържанието на цялата находка (124 бр.).

В каталога няма да дадем подробно описание на всички монети, тъй като по-голямата част от тях е издадена в Корпусите на монетите на Сердика[3], Пауталия[4] и Филипопол.[5]

КАТАЛОГ

Сердика

Септимий Север — с името на легата Caius Caecina Largus (198 — 199)

1. л. — *AVT. K.CEΠ/CEVHPOCΠ*
Бюст с лавров венец надясно
оп. — *HΓ. KAIKI.ΛAPΓ/OV.OVΛΠ.CEP/ΔIKHC*
Тюхе, права, наляво
28 мм, 16,40 г

Тази монета представлява вариант на описаната от Мушмов, с. 58, № 35, където около същия образ на Тюхе се чете името на друг легат — T. Statilius Barbarus (196—198)

Юлия Домна

2. л. — *IOΛIA/ΔOMNACEB*
оп. — *OVΛΠIAC/CEPΔIKHC*
Аполон, прав, налявно

Мушмов, с. 64, № 68
28 мм, 14, 17 г.

---

[3] Н. Мушмов. Монетите и монетарниците на Сердика. С., 1926.
[4] L. Ruzicka. Die Münzen von Pautalia. Sofia, 1933.
[5] Н. Мушмов, Античните монети на Пловдив. — ГНБП, 1924 (Отделен отпечатък. София, 1926).

3. л. — *IOVAIA/AOMNACE*
оп. — *OVAПIAC/CEPAIKHC*
Арес, прав, надясно
27 мм, 15, 10 г
М у ш м о в, с. 64, № 69

Гета

Лицев печат А — *AVTKПCEПTI/MIOCГETAC*
бюст с лавр. венец, надясно
Лицев печат В — *AVTKПCEП/TIГETAC*
бюст с лавр. венец, надясно
Лицев печат С — *AVTKПCE/ПTIГETAC*
бюст с лавр. венец, надясно

4. л. — A
оп. — *OVAПIAC/CEPAIKHC*
Зевс, седнал на трон, наляво
30 мм, 15,30 г
М у ш м о в, с. 126, № 468

5. л. — A
оп. — *OVAПIAC/CEPAIKHC*
Атина, права, наляво
28 мм, 14, 12 г
М у ш м о в, с. 124, № 457

6. л. — B
оп. — *OVAП/IACCEPAIKHC*
Речен бог (Искър), полулегнал, наляво
29 мм, 13, 80 г
М у ш м о в, с. 128, № 482

7. л. — B
оп. — *OVAП/IAC CEPAIKHC*
Речен бог, полулегнал, наляво
28 мм, 14, 70 г
М у ш м о в, с. 128, № 482

8. л. — C
оп. — *OVAПIAC/CEPAIKHC*
Атина, права, надясно
30 мм, 16, 22 г
М у ш м о в, с. 125, № 459

9. л. — C
оп. — *OVAПIAC/CEPAIKHC*
Хермес, прав, наляво
30 мм, 15, 40 г
М у ш м о в, с. 130, № 496

Каракала

Лицев печат A — *AVTKMAVPCEV/ANTΩNEINOC*
Бюст с лавров венец, надясно
Лицев печат B — *ANTΩNINOC/AVTKMAVP*
Бюст с копие и щит, наляво
Лицев печат C — *AVTKMAVPCEVH/ANTΩNEINOC*
Бюст с лавров венец, надясно
Лицев печат D — *AVTKMAVPH/ANTΩNINOC*
Бюст с лавров венец, надясно

10. л. — A
оп. — *OVAΠIAC/CEPΔIKH/C*
Зевс, седнал, наляво
28 мм, 15, 10 г
2 екз. — 28 мм, 16, 02 г
Мушмов, с. 91, № 247

11. л. — A
оп. — *OVAΠIAC/CEPΔIKHC*
Серапис наляво
27 мм, 15, 42 г
2 екз. — 28 мм, 15, 90 г
Мушмов, с. 106, № 339

12. л. — A
оп. — *OVAΠIAC/CEPΔIKHC*
Аполон лекар, прав, наляво
28 мм, 14, 10 г
2 екз. — 28 мм, 13, 90 г
3 екз. — 27 мм, 14, 64 г
4 екз. — 28 мм, 14, 72 г
Мушмов, с. 73, № 120

13. л. — A
оп. — *OVAΠIAC/CEPΔIKHC*
Атина, права, наляво
27 мм, 13, 20 г
Мушмов, с. 81, № 176

14. л. — A
оп. — *OVAΠIAC/CEPΔIKHC*
Дионис, прав, гол, наляво. В дясната ръка държи тирс, а лявата е вдигната към главата над рамото му
28 мм, 15, 90 г (табл. I, обр. 1)
Подобен тип не е описан от Мушмов.

15. л. — A
оп. — *OVAΠIAC/CEPΔIKHC*
Хермес, прав, наляво

28 мм, 15, 70 г
2 екз. — 29 мм, 16, 40 г
Мушмов, с. 118, № 415

16. л. — А
оп. — *OVAΠΙΑC/CEPΔΙΚΗC*
Асклепий, прав, наляво
28 мм, 15, 98 г.
2 екз. — 28 мм, 16, 40 г
3 екз. — 29 мм, 15, 27 г
4 екз. — 28 мм, 15, 71 г
5 екз. — 28 мм, 14, 52 г
6 екз. — 28 мм, 15, 18 г
7 екз. — 29 мм, 16, 19 г
Мушмов, с. 78, № 155

17. л. — А
оп. — *OVΛΠΙΑC/CEPΔΙΚΗC*
Хигия надясно
29 мм, 16, 08 г
Мушмов, с. 119, № 424

18. л. — А
оп. — *OVΑΠΙΑC/CEPΔΙΚΗC*
Херакъл, прав, надясно. С дясната си ръка държи кривак, подпрян върху скала, а в лявата — лък и лъвска кожа
28 мм, 16, 80 г
2 екз. — 29 мм, 17, 04 г
Мушмов, с. 115, № 397—пропуска в описанието да отбележи лъка, който Херакъл държи в ръката си.

19. л. — А
оп. — *OVΑΠΙΑC/CEPΔΙΚΗC*
Херакъл, гол, прав, надясно. В дясната си ръка държи кривак, а в лявата, през която е преметната лъвската кожа, лък
28 мм, 17, 15 г (табл. I, обр. 4)
Мушмов, с. 116, № 402, приема, че в лявата си ръка Херакъл „държи лък или ябълки, които впрочем са изтрити“. В описаната тук монета се вижда ясно, че се касае за лък.

20. л. — А
оп. — *OVΑΠΙΑC/CEPΔΙΚΗC*
Немезида, права, наляво
28 мм, 15, 51 г
2 екз. — 28 мм, 16, 72 г
Мушмов, с. 101, № 310

21. л. — А
оп. — *OVΑΠΙΑC/CEPΔΙΚΗC*

Тюхе, права, наляво
28 мм, 16, 51 г
2 е к з. — 29 мм, 15, 25 г
М у ш м о в, с. 101, № 355

22. л .— А
оп. — *OVΛΠΙΑС/СЕРΔΙКНС*
Женска фигура, права, наляво (Деметра?), държи жезъл в дясната си ръка и рог на изобилието — в лявата
28 мм, 14, 90 г (табл. I, обр. 6)

23. л. — А
оп. — *OVΛΠΙΑС/СЕРΔΙКНС*
Императорът, прав, наляво
27 мм, 14, 74 г
М у ш м о в, с. 95, № 269

24. л. — А
оп. — *OVΛΠΙΑС/СЕРΔΙКНС*
Увита змия с глава, обърната надясно
28 мм, 17, 15 г
2 е к з. — 29 мм, 16, 35 г
М у ш м о в, с. 93, № 253

25. л. — А
оп. — *OVΛΠΙΑС/СЕРΔΙКНС*
Увита змия с глава, обърната наляво
29 мм, 15, 20 г
2 е к з. — 30 мм, 16, 18 г
М у ш м о в, с. 93, № 255

26. л. — В
оп. — *OVΛΠΙΑС/СЕРΔΙКНС*
Атина, права, наляво
29 мм, 17, 05 г
2 е к з. — 28 мм, 15, 40 г
М у ш м о в, с. 81, № 177

27. л. — С
оп. — *OVΛΠΙΑС/СЕРΔΙКНС*
Зевс брадат, гол, надясно. В дясната си ръка държи в замах мълния, а върху лявата, която е протегната напред, е кацнал орел
28 мм, 14, 73 г (табл. I, обр. 3)
2 е к з. — 29 мм, 16, 12 г
М у ш м о в, с. 90, № 237. При него обаче надписът върху лицевата страна на монетата е без прекъсване.

28. л. — С
оп. — *OVΛΠΙΑС/СЕРΔΙКНС*

Зевс, седнал наляво
28 мм, 16, 20 г
Мушмов, с. 91, № 246

29. л. — С
оп. — *OVAПIAC/CEPΔIKHC*
Деметра, права, наляво
29 мм, 15, 45 г
Мушмов, с. 85, № 198

30. л. — С
оп. — *OVAПIAC/CEPΔIKHC*
Аполон, прав, наляво
28 мм, 14, 42 г
2 екз. — 27 мм, 15, 80 г
Мушмов, с. 74, № 131

31. л. — С
оп. — *OVAПIAC/CEPΔIKHC*
Арес, прав, наляво
27 мм, 14, 50 г
2 екз. — 28 мм, 16, 31 г
Мушмов, с. 76, № 143

32. л. — С
оп. — *OVAПIAC/CEPΔIKHC*
Немезида, права, наляво
29 мм, 16, 22 г
2 екз. — 27 мм, 15, 80 г
Мушмов, с. 101, № 306

33. л. — С
оп. — *OVAПIAC/CEPΔIKHC*
Конкордия, права, наляво
27 мм, 14, 52 г (табл. I, обр. 5)
Мушмов, с. 97, № 283

34. л, — С
оп. — *OVAПIAC/CEPΔIKHC*
Орел
28 мм, 13, 90 г
Мушмов, с. 102, № 311

35. л. — С
оп. — *OVAПIAC/CEPΔIKHC*
Увита змия с изправена надясно глава
27 мм, 16, 10 г
2 екз. — 29 мм, 15, 87 г
Мушмов, с. 93, № 257

36. л. — C
оп. — *OVΛΠΙΑCCEPΔΙ|KHC*
Увита змия с изправена наляво глава
28 мм, 14, 70 г
Мушмов, с. 93, № 258

37. л. — G
оп. — *OVΛΠΙΑC|CEPΔΙKHC*
Асклепий наляво
29 мм, 16, 32 г
Мушмов, с. 78, № 153

Пауталия

Фаустина Млада

1. л. — *ΦAVCTEI|NACEBACTH*
оп. — *OVΛΠΙΑCΠΑ|VTΑΛΙΑC*
Хигия, права, надясно
24 мм, 6, 75 г
Ruzicka, с. 65, № 116

Септимий Север

Лицев печат A — *AVK Λ CEΠ|CEVHPOCΠ*
бюст с лавров венец, надясно
Лицев печат B — *AVT Λ CEΠΤΙ|CEVHPOCΠΕΡ*
бюст с лавров венец, надясно
Лицев печат C — *AVKΛ CEΠΤΙ|CEVHPOCΠ*
бюст с лавров венец, надясно
Лицев печат — *AVKΛ CEΠΤΙ|CEVHPOCΠΕΡ*
бюст с лавров венец, надясно

С името на легата Caius Caecina Largus (198—199)

2. л. — A
оп. — *HΓE KAI ΛΑΡΓ|OV OVΛΠΙ ΠΑVΤΑ|ΛΙΑC*
Хермес, прав, надясно
28 мм, 15, 20 г
Ruzicka, с. 94, № 275

Без име на легат

3. л. — A
оп. — *OVΛΠΙΑC|ΠΑVΤΑΛΙΑC*
Дионис, прав, наляво
27 мм, 13, 90 г
Ruzicka, с. 104, № 332

4. л. — B
оп. — *OVΛΠΙΑC|ΠΑVΤΑΛΙΑC*
Хера, права, наляво

29 мм, 13, 05 г
2 екз. — 30 мм, 14, 75 г
Ruzicka, с. 102, № 309

5. л. — C
оп. — *OVАЛПIАСП/АVТАЛIА/С*
Асклепий, възседнал крилат змей, надясно
29 мм, 15, 90 г
2 екз. — 28 мм, 14, 08 г
Ruzicka, с. 107, № 344

6. л. — D
оп. — *OVАЛПIАС/ПАVТАЛIАС*
Деметра, права, наляво
30 мм, 15, 40 г
Ruzicka, с. 102, № 312

Гета

Лицев печат A — *АVТКПСЕ/ПТIГЕТАС*
Лицев печат B — *АVТКПСЕПТI/МIОСГЕТАС*
Лицев печат C — *АVКПСЕ/ГЕТАС*
Лицев печат D — *АVТКПСЕП/ТIГЕТАС*
Лицев печат E — *АVТКПСЕП/ТIМIГЕТАС*

7. л. — A
оп. — *OVАЛПIАС/ПАVТАЛIАС*
Увита змия с глава, обърната надясно
28 мм, 15, 60 г
2 екз. — 28 мм, 14, 92 г
3 екз. — 29 мм, 16, 10 г
Ruzicka, с. 204, № 902

8. л. — A
оп. — *OVАЛПIАС/ПАVТАЛIАС*
Увита змия с глава, обърната надясно. Около главата — лъчеста корона
28 мм, 14, 28 г
Ruzicka, с. 204, № 906

9. л. — B
оп. — *OVАЛПIАС/ПАVТАЛIАС*
Хера, права, наляво
29 мм, 16, 17 г
Ruzicka, с. 198, № 863

10. л. — B
оп. — *OVАЛПIАС/ПАVТАЛIАС*
Тюхе, права, наляво
28 мм, 13, 55 г
Ruzicka, с. 199, № 867

11. л. — C
оп. — *OVAIIIAC/IIAVTAAIA*
Зевс, гол, в ход наляво
29 мм, 15, 75 г
Ruzicka, c. 198, № 859

12. л. — C
оп. — *OVAIIIAC/IIAVTAAIAC*
Асклепий, прав, наляво
30 мм, 17, 20 г
2 екз. — 30 мм, 15, 60 г
Ruzicka, c. 201, № 877

13. л. — D
оп. — *OVAIII/AC IIAVTA/AIAC*
Речен бог (Стримон), полулегнал, наляво
29 мм, 16, 40 г
2 екз. — 29 мм, 15, 18 г
3 екз. — 30 мм, 16, 70 г
Ruzicka, c. 202, № 888

14. л. — E
оп. — *OVAIIIACIIAV/TAAIAC*
Конкордия, наляво
28 мм, 16, 80 г
2 екз. — 30 мм, 15, 05 г
Ruzicka, c. 203, № 896

Каракала

Лицев печат A — *AVTMAVPH/ANTΩNINOC*
бюст с лавр. венец, надясно
Лицев печат B — *AVTKMAVPCEV/ANTΩN INC*
бюст с лавр. венец, надясно
Лицев печат C — *AVTKMAVPH/ANTΩNEINOC*
бюст с лавр. венец, надясно
Лицев печат D — *AVTKMAV/ANTΩNINOC*
бюст с лавр. венец, надясно
Лицев печат E — *AVTMAVPH/ANTΩNEINOC*
бюст с лавр. венец, надясно
Лицев печат F — *AVTKMAVCEV/ANTΩNEINOC*
бюст с лавр. венец, надясно
Лицев печат G — *AVTKMAVP/ANTΩNEINOC*
бюст с лавр. венец, надясно
Лицев печат H — *AVTKMAVPCEV/ANTΩNEINOC*
бюст с лавр. венец, надясно
Лицев печат I — *AVTKMAVPH/ANTΩNINOC*
бюст с лавр. венец, надясно
Лицев печат J — *AVTKMAVPH/ANTΩNEINOC*
бюст с лавр, венец, надясно

Лицев печат К — *AVTKMAVPH/ANTΩNINOC*
бюст с копие и щит, наляво

С името на легата Caius Caecina Largus (198—201)

15. л. — *AVTMAVPHΛIOC/ANTΩNEINOC*
бюст с лавр. венец, надясно
оп. — *НГЕ КАІКІNH ΛАР/ГОН OVΛПIAC/ΠAVTAΛIAC*
Императорът на кон, надясно
30 мм, 16, 80 г
Ruzicka, с. 135, № 506

16. л. — А
оп. — *OVΛПІ/АСПАVТА/ΛIAC*
Увита змия с глава, обърната надясно
2 екз. — 28 мм, 16, 90 г
3 екз. — 28 мм, 15, 75 г
4 екз. — 29 мм, 16, 05 г
Ruzicka, с. 167, № 682

17. л. — В
оп. — *OVΛПIAC/ΠAVTAΛIAC*
Увита змия с глава, обърната надясно
29 мм, 14, 50 г
2 екз. — 28 мм, 15, 38 г
Ruzicka, с. 168, № 685

18. л. — С
оп. — *OVΛПIAC/ΠAVTAΛIAC*
Зевс, прав, наляво с мълния и скиптър
30 мм, 13, 15 г
Ruzicka, с. 142, № 531

19. л. — С
оп. — *OVΛПIAC/ΠAVTAΛIAC*
Увита змия с глава, обърната надясно. Около главата — лъчеста корона
28 мм, 13, 80 г
2 екз. — 29 мм, 14, 20 г
3 екз. — 28 мм, 14, 95 г
4 екз. — 27 мм, 13, 68 г
5 екз — 28 мм, 14, 03 г
6 екз — 29 мм, 16, 22 г
7 екз. — 28 мм, 17, 10 г
Ruzicka, с. 168, № 683а

20. л. —
оп. — *OVΛПIAC ΠAVTAΛIAC*
Орел с разперени крила, с венец в клюна и глава, обърната

надясно, стъпил върху светкавица
28 мм, 15, 42 г
R u z i c k a, с. 165, № 670

21. л. — Е
оп. — *OVAΠIAC/ΠAVTAΛIAC*
Арес, прав, наляво
27 мм, 13, 45 г
2 е к з. — 27 мм, 14, 10 г
3 е к з — 28 мм, 14, 52 г
R u z i c k a, 151, № 586

22. л. — Е
оп. — *OVAΠIAC/ΠAVTAΛIAC*
Еквитас, права, наляво
29 мм, 15, 45 г
R u z i c k a, с. 160, № 639

23. л. — Е
оп. — *OVAΠIAC/ΠAVTAΛIAC*
Конкордия, права, наляво
28 мм, 17, 20 г
2 е к з. — 28 мм, 15, 42 г
R u z i c k a, с. 161, № 646

24. л. — F
оп. — *OVAΠIAC/ΠAVTAΛIAC*
Хермес, прав, наляво
28 мм, 18,02 г,
2 екз. — 27 мм, 16,24 г.
R u z i c k a, с. 147, № 563

25. л. — G
оп. — *OVAΠIAC/ΠAVTAΛIAC*
Нике, права, наляво
29 мм, 14, 70 г.
R u z i c k a, с. 150, № 579

26. л. — H
оп. — *OVAΠIAC/ΠAVTAΛIAC*
Серапис, прав, наляво
28 мм, 15, 90 г
2 е к з. — 27 мм, 15, 20 г
R u z i c k a, с. 143, № 536

27. л. — H
оп. — *OVAΠIAC/ΠAVTAΛIAC*
Хера, права, наляво
29 мм, 14, 60 г
2 е к з. — 28 мм, 15, 20 г
3 е к з. — 29 мм, 13, 85 г
R u z i c k a, с. 144, № 541

28. л. — H
оп. — *OVAΠIAC/ΠAVTAΛIAC*
Атина, права, наляво
29 мм, 16, 20 г
Ruzicka, c. 149, № 575

29. л. — H
оп. — *OVAΠIAC/ΠAVTAΛIAC*
Тюхе, права, наляво
28 мм, 14, 17 г
Ruzicka, c. 163, № 658a

30. л. — I
оп. — *OVAΠIACΠA/VTAΛIAC*
Херакъл, прав, наляво
30 мм, 15, 35 г
2 екз. — 28 мм, 16, 05 г
Ruzicka, c. 152, № 592

31. л. — J
оп. — *OVAΠIACΠAV/TAΛIAC*
Атина, седнала, наляво
28 мм, 13, 90 г
2 екз. — 28 мм, 15, 72 г
Ruzicka, c. 150, № 557

32. л. — J
оп. — *OVAΠIAC/ΠAVTAΛIAC*
Императорът, прав, надясно. Държи копие и паразониум. С крака си той рита коленичил пленник с фригийска шапка
29 мм, 15, 05 г
Ruzicka, c. 164, № 663

33. л. — K
оп. — *OVAΠIACΠAVTAΛI/AC*
Сатир, танцуващ пред нимфа, седнала върху скала.
Такова изображение, представено върху монета на Каракала, не е описано от Ружичка. В Корпуса на монетите на Пауталия (с. 110, № 362) Ружичка дава описание на една единствена и при това недобре запазена монета на Септимий Север (табл. VI, 18) с подобно изображение на сатир, танцуващ пред седнала нимфа.
29 мм, 16, 20 г (табл. I, обр. 7)

34. л. — K
оп. — *OVAΠIAC/ΠAVTAΛI/AC*
Фасада на храм с четири колони, между които е представена статуя на Асклепий
28 мм, 17, 35 г

2 е к з. — 28 мм, 14, 32 г
3 е к з. — 29 мм, 15, 28 г
R u z i c k a, с. 172, № 709

Филипопол

К о м о д

С името на легата Titus Suellius Marcianus (първите години от царуването на Комод)

1. л. — *AVKAIMAVP/KOMOΔOC* — бюст с лавр. венец, надясно
оп. — *HГ COVEΛ MAPKIANOV/ΦIΛIΠΠOΠO/ΛEITΩN*
Виктория в бига надясно
30 мм, 14, 78 г
М у ш м о в, с. 55, № 173

С името на легата Caecilius Servilianus (186 г.)

2. л. — *AVTKAIΛAMAVP/HKOMOΔOC* — бюст с лавр. венец, надясно
оп. — *HГEKAICEPOVEIΛIANOVΦIΛIΠΠOΠOΛEITΩN*
Орел държи в човката си венец (главата му е обърната надясно). Тази монета представлява вариант на описаната от Мушмов (с. 54, № 167), където пред орела е изобразена змия с изправена глава.
31 мм, 17, 85 г
2 е к з. — 29 мм, 16, 55 г

Без име на легат

3. л. — *AVKAIMAVP/KOMOΔOC* — бюст с лавр. венец, надясно
оп. — *ΦIΛIΠ/ΠOΠOΛEITΩN*
Тюхе, права, наляво

С е п т и м и й С е в е р

С името на легата Titus Statilius Barbarus — (196—198)

4. л. — *AVKAICE/CEVHPOCΠE* — бюст с лавр. венец, надясно
оп. — *HГECTATIΛIOVBAPBAPOVΦIΛIΠΠOΠO/ΛEITΩN*
Зевс, седнал на престол, наляво
30 мм, 17, 30 г
М у ш м о в, с. 66, № 269

Без име на легат

5. л. — *AVKΛCEΠ/CEVHPOCΠ* — бюст с лавр. венец, надясно
оп. — *MHTPOΦIΛI/ΠΠOΠOΛEΩC*
Орел с разперени крила, стъпил върху мълния, надясно
29 мм, 16, 34 г
2 е к з. — 30 мм, 17, 45 г
М у ш м о в, с. 72, № 312

Гета

6. л. — *AVTKΠCEΠTI/MIOCΓETAC* — бюст с лавр. венец, надясно
оп. — *MHTPOΦI/ΛIΠΠΟΠΟΛΕ/ΩC*
Асклепий, прав, наляво
29 мм, 15, 35 г
2 екз. — 30 мм, 17, 05 г
Подобен тип не е описан от Мушмов

Каракала

Лицев печат A — *ANTΩNINΩC/AVTKMAVPH*
бюст с ризница, щит и копие, наляво
Лицев печат B — *AVTKMAVPH/ANTΩNINOC*
бюст с ризница, щит и копие, наляво
Лицев печат C — *AVTKMAVP/ANTΩNEINOC*
бюст с лавр. венец, надясно

7. л. — A
оп. — *MHTΦI/ΛIΠΠΟΠΟΛ/ΕΩC*
Виктория коронясва императора
29 мм, 13, 80 г
Мушмов, с. 84, № 403

8. л. — B
оп. — *MHTPOΦI/ΛIΠΠΟΠΟΛΕ/ΩC*
Асклепий, прав, наляво
28 мм, 13, 65 г
Мушмов, с. 84, № 402

9. л. — B
оп. — *MHTPOΦIΛIΠΠΟΠΟ/ΛΕΩC*
Херакъл върху лъв в ход надясно
27 мм, 17, 20 г
Мушмов, с. 84, № 401

10. л. — C
оп. — *ΦIΛIΠΠΟ/ΠΟΛΕΙΤΩΝ*
Зевс. прав, наляво. Облечен в химатион. Държи мълния и скиптър
28 мм, 14, 35 г
Мушмов, с. 85, № 407

11. л. — C
оп. — *ΦIΛIΠΠΟ/ΠΟΛΕΙΤΩΝ*
Атина, права, наляво
30 мм, 17, 35 г
Мушмов, с. 86, № 415

12. л. — C
оп. — *MHTPOΦIΛIΠΠΟΠΟΛΕΩC*
Орел с разперени криле, стъпил върху мълния, надясно
30 мм, 16, 90 г

Е л а г а б а л

Лицев печат А — *AVTKMAVPHA/ANTΩNEINOC*
бюст с лавр. венец, надясно
Лицев печат В — *AVTKMAVPH/ANTΩNEINOC*
бюст с лавр. венец, надясно
Лицев печат С — *AVTKMAVP/ANTΩNEINOC*
бюст с ризница, щит и копие, наляво

13. л. — А
оп. — *MHTPOΠOΛEΩCΦIΛIΠΠOΠOΛEΩCNEΩ/KO P8*
Асклепий, прав, надясно
28 мм, 13, 45 г
2 е к з. — 28 мм, 12, 90 г
3 е к з. — 27 мм, 14, 65 г
М у ш м о в, с. 96, № 494

14. л. — В
оп. — *MHTPOΠOΛEΩCΦIΛIΠΠOΛEΩCNEΩKO/ P/8*
Хермес, прав, наляво
27 мм, 15, 10 г

15. л. — В
оп. — *MHTPOΠOΛEΩCΦIΛIΠΠOΛEΩCNE/OKOP/OV*
Арес, прав, наляво
28 мм, 14, 72 г
М у ш м о в, с. 96, № 490

16. л. — В
оп. — *MHTPOΠOΛEΩCΦIΛIΠΠOΠOΛEΩCNE/ΩKOP8*
Немезида Еквитас, права, наляво
30 мм, 13, 60 г
М у ш м о в, с. 97, № 502

17. л. — С
оп. — *MHTPOΠOΛEΩCΦIΛIΠΠOΠOΛEΩC/NEΩKO/P/O/V*
Аполон китаред, прав, надясно
28 мм, 15, 36 г
М у ш м о в, с. 94, № 476

Августа Траяна

Г е т а

Лицев печат А — *AVTKΠCEΠ/ΓETACCEB*
бюст с лавр. венец, надясно
Лицев печат В — *AVTKΠCEΠTI/MIOCΓETAC*
бюст с лавр. венец, надясно

1. л. — А
оп. — *AVΓOVCTHC TPAIA/NHC*

1

2

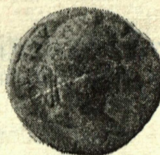

3

4

5

6

7

Табло 1

Градска порта с три кули
27 мм, 13, 40 г

2. л. — B
оп. — *AVΓOVCTH/CTPAIANHC*
Асклепий, прав, наляво
28 мм, 14, 54 г

3. л. — B
оп. — *AVΓOVCTH/CTPAIANHC*
Императорът, прав, надясно, стъпил върху повален пленник
29 мм, 16, 70 г

Каракала

Лицев печат A — *AVTMAVPCEVH/ANTΩNEINOC*
бюст с лавр. венец, надясно
Лицев печат B — *AVTMAVPH/ANTΩNEINOC*
бюст с лавр. венец, надясно

4. л. — A
оп. — *AVΓOVCTHC TPAIANHC*
Хера, права, наляво
27 мм, 13, 65 г

5. л. — A
оп. — *AVΓOVCTHC/TPAIANHC*
Атина, права, наляво
28 мм, 15, 20 г

6. л. — A
оп. — *AVΓOVCTHC TPAIANHC*
Хермес, прав, наляво
26 мм, 12, 70 г

7. л. — A
оп. — *AVΓOVCT/HCTPAIANH/C*
Речен бог, полулегнал, наляво. Над него — градска порта с три кули
27 мм, 13, 40 г
2 екз. — 26 мм, 15, 05 г

8. л. — A
оп. — *AVΓOVCTHC/TPAIANHC*
Тюхе, права, наляво
28 мм, 14, 80 г

9. л. — A
оп. — *AVΓOVCTHC TPAIANHC*

Градска порта, флангирана от три кули
27 мм, 15, 85 г

10. л. — B
оп. — *AVΓOVCTHC/TPAIANHC*
Деметра, права, наляво. В дясната си ръка държи житни класове над жертвеник, а в лявата — висока факла, около която е обвита змия
28 мм, 14, 35 г

11. л. — B
оп. — *AVΓOVCTHC/TPAIANHC*
Дионис, прав, наляво. В дясната си ръка държи кантарос, а в лявата — тирс. До него вляво — пантера
27 мм, 16, 25 г

12. л. — B
оп. — *AVΓOVCTHCTPAIANHC*
Орел върху поставка между две военни знамена
28 мм, 13, 75 г

Никопол на Места

Гета

Лицев печат А — *AVTKΠCEΠ/ΓETACCEB*
бюст с лавр. венец, надясно

1. л. — А
оп. — *OVAΠNIKOΠOΛEΩCΠPOCMECTΩ*
Хера, права, наляво. Държи патера и жезъл
28 мм, 15, 72 г

2. л. — А
оп. — *OVAΠNIKOΠOΛEΩCΠPOC/MECTΩ*
Речен бог (Нестос), полулегнал, наляво
29 мм, 16, 45 г

Каракала

3. л. — *AVTKMAVPH/ANTΩNEINOC* — бюст с лавр. венец, надясно
оп. — *OVANIKOΠO/ΛEΩCΠPMECTΩ*
Тюхе, права, наляво. В дясната ръка държи кормило, а в лявата — рог на изобилието
29 мм, 15, 50 г

Траянопол

Каракала

1. л. — *AVTKMAVPH/ANTΩNEINOC* — бюст с лавр. венец, надясно
оп. — *TPAIANOΠ/OΛEITΩN*

Немезида-Еквитас, права, наляво. В дясната ръка държи везни, а в лявата — рог на изобилието. До краката ѝ вляво— колело
27 мм, 12, 92 г

Никопол на Росица

Д и а д у м е н и а н

1\. л. — *МОППЕΛΛΝΤΩΝΙΝ/ΔΙΑΔΟVΜΕΝΙΑΝΟC*
оп. — *VΠΑΓΡΙΠΠΑ/ΝΙΚΟΠΟΛΙΤΩΝ/ΠΡΟCICΤΡΟΝ*
Змия, увита надясно. С изправена глава, надясно, с лъчеста корона около нея.
26 мм, 11, 70 г

Деултум

Г о р д и а н III

1\. л. — *IMPCGORΔIANVSPIVSFEAVG* — бюст на лавр. венец, надясно
оп. — *COLFLPA/CDEVLT*
Кибела с калат седи на престол между два лъва, наляво
23 мм, 6, 90 г

Ф и л и п б а щ а

1\. л. — *IMPMIVL/PHILIPPVSAVG* — бюст с лъчеста корона, надясно
оп. — *COLFLP/ACDEVLT*
Асклерий, прав, наляво
22 мм, 7, 50 г

Бизия

С е п т и м и й С е в е р

1\. л. — *AVKΠCEΠ/CEVHPOCΠ*
оп. — *BIZV/HNΩN*
Зевс гол, прав, наляво. В дясната ръка държи патера, а с лявата се подпира на жезъл
28 мм, 15, 20 г

Никея

О т а ц и л и я С е в е р а

1\. л. — *MAPKIA · OTAK · CEVHPAΛVG*
оп. — *NIKA/EΩN*

Виктория, права, наляво. Държи в дясната си ръка венец
26 мм, 7, 95 г

Калхедон

Е л а г а б а л

1. л — *AVTKMAVPH/ANTΩNINOCAVG*
бюст с лавр. венец, надясно
оп — . . . . /*ΔONIΩN*
Змия, обвита около триножник
27 мм, 9,05 г

Анкира

Г е т а

1. л — *AVTKΠCEΠΓETACCEB*
оп — *MHTPOΠOΛEΩC/ANKVPA/C*
Речен бог, полулегнал наляво. Държи в дясната си ръка тръстиково клонче, а с лявата се е облегнал на обърната урна, от която изтича вода
27 мм, 7, 32 г

Ф а у с т и н а С т а р а

1. л — *ΔIVAFAV/STINAPIA*
оп — Диана Луцифера със запалена факла, надясно
SC
30 мм, 23, 50 г

От направения преглед на съдържанието на находката се вижда, че макар и публикувани в по-голямата си част, по отношение на иконографията на представените върху тях изображения някои монети допълват монетните емисии на съответните монетарници. Такива са изображенията на сатир, танцуващ пред нимфа, което възпроизвежда вероятно някое рядко статуарно изображение (за това свидетелствува скалатът, върху който е седнала нимфата), представено върху монета на Пауталия, сечена при Септимий Север; изображението на Херакъл, държащ кривак и лък — върху монетите на Сердика; някои редки изображения върху монетите на Филипопол и Августа Траяна и др.

Особено интересни са обаче наблюденията, които находката от с. Крепост, Хасковско, дава за характера на парично-стоковата циркулация в Източните Родопи през един строго определен исторически период — от средата на II до средата на III в.

Пъстрият състав на находката, присъствието в нея на монети, сечени в различни градове в Тракия, Мизия и Мала Азия, идва да обори една теза на буржоазната историография, според която бронзовите монети, сечени в отделните градове с разрешение на римския император, са циркулирали главно

върху територията на дадения град, задоволявайки нуждите на местния стоков обмен.

Находката от с. Крепост, Хасковско, показва красноречиво, че циркулацията на бронзовите „колониални“ монети съвсем не е била местна и ограничена и че те са играели ролята на редовни платежни средства по целия вътрешен пазар на Тракия. Доказателство за това твърдение намираме и в теглото на монетите от находката, които в повечето случаи са представени в един номинал — четвърти. Монети с малко тегло, сечени в монетарниците на Сердика, Пауталия и Филипопол, в находката липсват. Вероятно именно тяхното предназначение е било местно.

В находката от с. Крепост преобладават монетите, сечени в монетарниците на градовете в Тракия — Сердика, Пауталия, Филипопол, Бизия и Деултум, които явно са били и най-разпространени в Източните Родопи. По-редки са били тук монетите на градовете в Мизия и Мала Азия, както това се вижда от единичните екземпляри, застъпени в находката. При това се вижда, че проникването им в Тракия е станало през втората четвърт на III в.

Както се доказва от най-късните монети в находката, укриването ѝ е станало в средата на III в. във връзка вероятно с опустошителните нашествия на готите в римските провинции на юг от Дунава.

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

Проблемна комисия за изучаване миналото, бита и културата на населението в Родопите

РОДОПСКИ СБОРНИК

ТОМ IV

Под редакцията на акад. ХР. ХРИСТОВ, проф. П. ПЕТРОВ и проф. СТР. ДИМИТРОВ

София · 1976

ИЗДАТЕЛСТВО НА БЪЛГАРСКАТА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ